

УДК 339.92

ПРОБЛЕМИ ВЕКТОРНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ**Кіщак І.Т., Корнева Н.О., Слюсаренко А.В.**

Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського

Досліджено сучасний та перспективний стан економіки України з врахуванням витрат від військових дій на сході держави. Запропоновано різновекторний шлях розвитку України на засадах її територіально-геостратегічного розміщення, консолідуючої ролі та транскордонного співробітництва. Наведено складові, які є визначальними у системному та стабільному розвитку держави у міжнародному соціумі.

Ключові слова: вектор, розвиток, економіка, анексія, військові дії, геополітика, природно-ресурсний потенціал.

Постановка проблеми. Україна на сьогоднішній день не має альтернативи стрімко зростаючим глобальним та регіональним інтеграційним процесам, зважаючи на умови, які визначаються та диктуються науково-технологічно-інформаційною революцією, формуванням глобального поділу і кооперації праці та жорстким висококонкурентним середовищем, яке характеризує наскрізні міждержавні відносини. Необхідність визначення вектору українського розвитку в рамках світових інтеграційних процесів обґрунтовується як необхідність, проте для України має бути визначений оптимум з огляду на збереження її державної цілісності, системного розвитку економіки та дотримання гарантій громадянам.

На разі не має бути забутим волевиявлення українського народу, який зробив свій вибір з доведенням його за допомогою Революції Гідності, як засобу донесення до правлячої верхівки сподівань та очікувань в стратегічній перспективі. Євроінтеграція розглядається як цивілізований вибір України, одна з ключових вимог Революції Гідності.

Сутнісне розуміння європейського вибору України передбачає відкриття нових перспектив співробітництва з розвинутими країнами континенту, створення сильних можливостей економічного розвитку, зміцнення позицій України у світовій системі міжнародних відносин. Це найкращий спосіб для реалізації її національних інтересів. Для України європейська інтеграція дозволяє модернізувати економіку, подолати технологічну відсталість, залучити іноземні інвестиції і новітні технології, створити нові робочі місця, підвищити конкурентоспроможність вітчизняного товаровиробника, вихід на світові ринки, насамперед на ринок ЄС. Виходячи з такого роду узагальнених позицій формується українське бажання діяти за моделлю європейського розвитку, хоча існує низка факторів свідчення про проблемність вибору.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Питанням поточного та перспективного розвитку України як держави, так і її економіки, присвячено чималу низку різнопланових праць фахівців у галузях економіки, політики, історії, соціології та інших сферах [1; 2; 9; 11; 14; 15]. Поряд з цим значимість питання вибору України перспективного вектору розвитку на разі суттєво актуалізується, посилено звертає на себе увагу в частині його важливості для майбутнього держави. Більше двадцятирічна чітка невизначеність вектору розвитку призвела до того,

що 25-річчя незалежності Україна відзначала практично в стані війни: окупація та бойові дії на територіях Донбасу, анексія Криму.

Метою статті є дослідження можливості різновекторного розвитку України в міжнародних економічних відносинах.

Виклад основного матеріалу. Укріплення державного суверенітету України у площині зовнішньої політики має означати повноцінне її представлення в межах світового цивілізаційного простору як активного суб'єкту геополітики. Це є можливим за умови розвитку динамічного діалогу України з іншими країнами, що базуватиметься на дотриманні норм та принципів міжнародного права, взаємовигідній співпраці, безпеці та розумінні державою сутності її національних інтересів.

Результати наших досліджень та інших вчених засвідчили, що нині Україна знаходиться в проміжній площині – виборі стратегічного шляху розвитку держави [2; 9; 15]. Європейський вибір, за який стояв Євромайдан, уже не видається таким безхмарним майбутнім, на яке сподівалися учасники Революції Гідності. Вважається, що 2017 рік має бути роком, в якому має визначитися остаточний вибір вектора розвитку України. Зазначене ґрунтується на тому, що в 2016 році економіка вийшла з затяжного піке, і хай не велике, але економічне зростання за підсумками року очікується на рівні 1,0-1,5%. Вітчизняні експерти-аналітики відзначають, що головними економічними і національними здобутками стали: Україна відмовилася від російського газу, використовує власні ресурси та експортує його дефіцит з інших країн; збільшення іноземних інвестицій. Їх не можна назвати масштабними (3-4 млрд. дол. США), але головним є те, що кількість інвесторів не зменшилася, це свідчить про стабільність підтримки української економіки і зростання промислового виробництва на рівні 2%; запровадження реформ в системі державної служби, правоохоронної системи, місцевого самоврядування, медицини, армії, виборчої системи, децентралізації, системи державних закупівель, освіти на інших життєвоважливих і знайомих як для населення так і закордонних експертів складових розвитку держави; серед пріоритетів Державного бюджету на 2017 рік є підвищення заробітної плати працівникам освіти на 30%, медицини – на 20%; в іміджевому плані для світової спільноти знаковим для України є те, що вона в лютому 2017 року очолить Раду безпеки ООН. Що це значить власне для України, яка знаходиться в стані війни, важко переоцінити [12].

За даними експертів департаменту з економічних і соціальних питань ООН темпи росту реального ВВП України в 2017 році складатимуть 1,9%, в 2018 році – 3,2%; відповідно інфляція становитиме 12,7 і 8,8%. За їх прорахунками світова економіка в 2017 році зросте на 2,7%, в 2018 році – на 2,9%, в країнах СНД ріст економіки досягне 1,7% після двох років зниження [10].

Стабільність розвитку України в геополітичному вимірі потребує усунення низки проблемних питань, які виступають стримуючими чинниками становлення держави як суб'єкта міжнародних відносин. До п'яти основних проблем української економіки відносять [6]:

– недосконалість податкової системи України, що змушує як мінімум половину її економіки вже тривалий час перебувати у «тіні». У 2014 році тіньова економіка сягала 50%, у 2015 році – 52, 2016 році – 47%. Другим серйозним гальмом розвитку є корупція, яка відтягує від ВВП майже 14-15%. У 2014 році це складало 13,9%, 2015 році – 14, 2016 році – 13,1%. В індексі сприйняття корупції Transparency International Україна в 2016 році знаходилась на 130 місці з 167 [12]. Відсутність пенсійної реформи не дає змоги усунути хронічну розбалансованість старої системи солідарності поколінь. Щороку виникає дефіцит Пенсійного фонду, який покривається за рахунок бюджету. В 2016 році такий дефіцит становив 7,5% від ВВП;

– обслуговування державного боргу. Найбільші платежі перед МВФ та власниками державних облигацій України припали на 2014–2015 роки за позики, отримані у 2008–2010 роки, що змусило уряд вдатися до реструктуризації боргу із зовнішніми позичальниками. Ця вкрай небажана процедура спричинила падіння рейтингів платоспроможності України до критичних рівнів «Restrict ed Default» та «ССС», знизило довіру до України, як надійного позичальника і, «відштовхнуло» від неї понад 150 млрд. дол. США «неполітичних» інвестицій до 2020 року;

– до гальмуючого чиннику розвитку країни є енергомісткість ВВП. Україна, порівняно з розвинутими країнами, на 1 дол. ВВП витрачає у 3–5 разів більше енергетичних ресурсів. Не здійснивши революції у галузі енергозбереження, ресурсо- і матеріалозбереження, економіка України не здатна утримувати конкурентоспроможність у світовому вимірі [6].

Перспективними кластерами економіки України, з якими вона буде цікавою та буде здатною інтегруватися у міжнародну кооперацію, за результатами використання методів Дельфі та SWOT-аналізу, експертною командою визначені такі як і потенційно затребуваними у міжнародному поділі праці. До 9 стратегічно значимих кластерів України з їх внеском в ВВП держави в 2020 році та 2030 році М. Згуровський відносить (відповідно по роках, в %): аграрний комплекс: 20/24; військово-промисловий комплекс: 15/17; інформаційно-комунікаційні технології: 9/12; зелена енергетика: 5/8; високотехнологічне машинобудування: 5/7; транзитна інфраструктура: 5/7; до цих кластерів також відносяться нанотехнології та створення нових речовин і матеріалів; науки про життя; туристична діяльність [6].

Сучасний стан економіко-виробничого потенціалу України та суспільно-політичної свідомості її населення свідчать, що загальногосподарські втрати України носять комплексний характер і можуть бути виражені економічно як вартісні втрати виробничого, людського та природного капіталу, який був втрачений через фізичне знищення відповідних активів, їх переміщення на непідконтрольні українській владі регіони та втрату контролю над ними та тимчасово окупованих територіях.

Основними наслідками військових дій на території України для її господарського потенціалу є: окупація Кримського півострову та втрата контролю над його господарством; ведення бойових дій на частині території Донецької та Луганської областей та фізичне знищення або суттєве зниження якості і виведення з господарського обігу частини виробничих, людських та природних ресурсів; окупація частини цих територій та втрата контролю над їх господарським потенціалом, що у цілому спричинило підрив економічної та національної безпеки Української держави, скорочення економічного потенціалу Донеччини та Луганщини, створення перепони щодо подальшої євроатлантичної держави.

Вартісні оцінки втрат загальногосподарського потенціалу показали, що на сьогодні втрати України від війни складають орієнтовно 7,5% території, проте біля 20% виробничого, 12% людського та 18% її природно-ресурсного потенціалів, у тому числі не менше 25% стратегічно важливих для національної безпеки країни мінерально-сировинних ресурсів, включаючи вугілля. Така істотна величина втрат, у першу чергу, базується на підвищеній територіальній концентрації національного багатства – виробничих, людських та природних ресурсів в межах нині непідконтрольних українській владі територій Донецької, Луганської областей та Автономної Республіки Крим. Руйнівна сила сьогодишньої війни відносно територіальної економіки є практично такою ж інтенсивною, а приведені до одиниці площі втрати багатства країни такі ж, як під час II Світової війни.

Орієнтовні вартісні втрати Україною виробничого, людського та природно-ресурсного потенціалу сягають біля 3 трильйонів гривень, серед яких втрати людського капіталу становлять 2,5 трильйона, а матеріального капіталу (виробничих і природних ресурсів разом), враховуючи необхідність його відновлення, – біля 0,5 трильйона гривень. Тільки матеріальні втрати України, не рахуючи людських, у золотому еквіваленті склали біля 1,7 тис. тонн банківського золота за біржовими цінами на травень 2016 року, що на 400 тонн перевищує золотий запас Росії [7, с. 26–32].

Загальногосподарський потенціал окупованих територій для України має важливе стратегічне значення з точки загальної економічної, енергетичної, демографічної та інших видів безпеки, а для збереження стратегічного господарського потенціалу і забезпечення безпеки національної економіки необхідним є прийняття комплексних заходів дипломатичного, юридичного та військового характеру для повернення окупованих Донбасу та Криму під юрисдикцію та контроль Уряду України.

Анексія Криму та воєнні дії на сході України виступають причинами протистояння України і Росії, оскільки зовнішньоекономічні цілі України суперечать і суперечитимуть зовнішній політиці Росії. Остання, проголосивши пострадянський простір своєю сферою впливу, не бажає наявності біля власних кордонів вільних демократичних держав, а тим більше країн членів ЄС або НАТО. Росія прагне поставити сусідні пострадянські республіки в ту чи іншу форму залежності від себе, використовуючи при цьому будь-які чинники, зокрема міжнаціональні конфлікти [4]. Підтвердженням цього є проведення Росією в 2008 році в Грузії спрямованої «повзучої анексії» Абхазії, підтримка «контрольованої нестабільності» в зоні грузинсько-осетинського конфлікту. Нині Україні нав'язують неприпустимий формат реінтеграції шляхом анексії Криму та воєнних дій на Донбасі, тобто силовими методами ззовні вирішують долю народу України. Це узгоджується з тим, що чверть століття тому Молдова зіткнулася зі схожим випробуванням, втративши частину своєї суверенної держави. Перший і останній Президент СРСР Михайло Горбачов в інтерв'ю ТАРС (за повідомленням gazeta.ua) заявив про можливість відновлення СРСР в його колишньому складі та колишніх кордонах на добровільних засадах. Вважає, що більше можливим є поява в межах колишнього союзу нової союзної держави. За його думкою: «Радянського Союзу – немає, а союз – так. Я рахую, що новий союз може бути». Екс-президент СРСР М. Горбачов підтримав анексію Криму та м. Севастополь Росією. Заявив, що в аналогічній ситуації поступив би також так, як В. Путін [3]. Коментарі, як говориться, тут є зайвими.

Результати досліджень щодо реального стану розвитку економіки держави за 2016 рік, його проблемні аспекти внутрішнього і зовнішнього характеру дозволяють викласти власне розуміння місця і ролі України у географічно-територіальному, геополітичному та глобалізаційному вимірах її розвитку.

Ми відстоюємо позицію, що держави, розташовані на стику геополітичних систем, що постають об'єктами геополітичних суб'єктів мають бути незалежними. Відстоювання зазначеної позиції базується на результатах досліджень науковців тенденцій геостратегічного розвитку країн світу. За концепцією Зб. Бжезинського Україна є просторовою віссю на теренах Євразії поряд із іншими вісями – Азербайджаном, Південною Кореєю, Туреччиною та Іраном, якими користуються п'ять стратегічних гравців «шахівниці» – Євразії: Франція, Німеччина, Росія, Китай та Індія [1]. Відтак, Україна, як вісь, є індикатором виходу Росії з імперського стану. Без України Росія перестає бути Євразійською Імперією, а постає лише азійською державою...» [14]. За американським «образом» Україна має стати частиною європейського геокультурного простору за підтримки Америки просторових трансформацій заради доступу до енергоносіїв Каспію [1]. У Стратегії ЄС від 1999 року механізм відносин з Україною визначений так: «розташування вздовж осей Північ – Південь та Схід – Захід ставлять Україну в унікальне становище в Європі й роблять її визначальним чинником у масштабах регіону».

Україна задекларувала європейський вибір і прагнення увійти до ЄС не в статусі його периферії оскільки на її території (м. Рахів Івано-Франківської області) міститься географічний центр Європи [9]. За таких умов, єврорегіоналізм є втіленням трансформації стереотипів щодо образу українського прикордоння як «завіси» та є формою подолання ізоляціонізму [11].

Прагнення України створити національно-політичну суб'єктивність актуалізувало завдання твердження міжнародно-правової суб'єктності, уникнення ізоляції від Європи, трансформації статусу «держави-кордону» у статус «транзитної держави» ядра регіонального співробітництва. Для сприяння цьому затверджена «Комплексна програма твердження України як транзитної держави у 2002–2010 рр.», за якою крізь територію України можуть пройти 4 з 9 транспортних коридорів [5].

Образи простору, що сформовані ззовні, надають Україні переважно статусу «шляху» або «кордону». Проте, на відміну від просторового образу Росії, який також часто виражав цивілізаційний кордон, образ простору України ніколи не отримував якісних рис острова [13], що має внутрішню доцентрову модель, рис ізольованості, віддаленості від зовнішнього світу. Динаміка геокультурних та геополітичних образів України пов'язана з формуванням власного національного образу простору України, який має спиратися на продуктивну адаптацію її регіонів у міжнародне співробітництво широко використовуючи можливості транскордонного співробітництва.

Доцільність продовження відносин Україна-ЄС в тому вигляді, який є сьогодні спірним в силу існування ризику втрати державної цілісності. На разі необхідним є перегляд позицій одновекторного розвитку зовнішньоекономічних зв'язків та поглиблений аналіз з розробкою консенсусної моделі загальнонаціональної стратегії геополітичного позиціонування України з прорахунками формули ЄС-Україна-Росія, в якій держава визначається як центр пан'європейського простору.

В підсумках аналізу переваг та недоліків відносин Україна-ЄС заслуговують на увагу думки О. Гончаренка, який зазначає, що «базові» національні інтереси та геополітичні пріоритети є основою для формування стратегічних завдань і цілей зовнішньополітичного курсу України. «На сьогодні базовим національним інтересом та основним геополітичним пріоритетом зовнішньої політики України є її розвиток як незалежної держави разом зі збереженням національних цінностей, соціально-культурної ідентичності, забезпеченням економічної безпеки та політичного суверенітету. Реалізація цього базового національного інтересу є важливою передумовою гарантування безпеки, добробуту, соціального і культурного прогресу для всіх громадян України» [2]. На макроекономічному рівні має відбуватись аналіз, який має передбачати означення зовнішньоекономічних курсів національного масштабу та в той же час збереження суверенності держави. Тобто має обиратись така зовнішньоекономічна перспектива, яка гарантує цілісність держави та збереження її свободи взагалі.

Водночас слід визнати те, що Україна не готова вступити до Європейського Союзу через

нестабільність спровоковану проведенням анти-терористичної операції на сході країни. Даний факт визначає не тільки неготовність України, а й зі сторони ЄС, адже наявність військових дій знижує інвестиційну привабливість і породжує сумнівність стосовно окупності та цільового використання інвестицій.

Формування геостратегії України на початковому етапі характеризується відсутністю чіткого усвідомлення цілей на міжнародній арені, крім утвердження України у якості незалежної держави, а відтак і відсутністю механізмів реалізації таких цілей. На практичному рівні це відзначалося коливанням зовнішньополітичних стратегій та формування іміджу України як непередбачуваного партнера. На думку Н.О. Ніколаєнко Україні доцільно зберігати та реалізувати принцип багатовекторності. Він має залишатися базовим принципом як геостратегії, так і зовнішньої політики України. За її твердженням, на сьогодні принцип багатовекторності має помилкове трактування. Фактично, в сучасній політичній риториці принцип багатовекторності трактується як коливання України між двома зовнішньополітичними напрямками – західним та східним [4].

За нашим уявленням Україна не може розглядатися як «буферна зона» між Європою та Росією оскільки територіально межує з країнами Молдови, Румунії, Угорщини, Словаччини, Польщі та Білорусі, що дозволяє здійснювати пряме транскордонне співробітництво, а вихід до Чорного моря забезпечує реалізацію наскрізних міжнародних відносин з Болгарією, Туреччиною та Грузією. В рамках міжнародного виробничого співробітництва та зовнішньоекономічних зв'язків Україною здійснюється діяльність більше ніж з 130 країнами світу. Зважаючи на реальі сьогодення, Україна в світовому орієнтирі позиціонування належить до міжсистемної території, яка зазнає впливу інтересів як з боку ЄС так і Росії. В цьому випадку Україна може і повинна отримати відповідні зиски за результатами зміни пріоритетів та політики дій по відношенню до обмежень векторів міжнародного співтовариства. Відтак в геополітичному трикутнику ЄС-Україна-Росія держава здатна виконати унікальну консолідуючу функцію, яка, як наслідок, потенційно може стати кроком до утворення пан'європейського простору або створення «Великої Європи» (широковживаний останнім часом сленг в колах вітчизняної наукової спільноти) за рахунок отримання ефекту синергії за рахунок поєднання наявних потенціалів ЄС та країн Митного Союзу [15]. Головним завданням України є, по-перше, усунення конфронтацій між потужними центрами учасників потенційного геополітичного простору, що можливо передусім за рахунок відмови від практики одностороннього вектору зовнішньоекономічного тяжіння держави, а, по-друге, формування позицій самодостатності українського державного інституту з ефективними господарськими механізмами.

Стратегічні та тактичні прорахунки геополітичної формули трикутника ЄС-Україна-Росія повинні максимально відображати можливість України стати формуючою ланкою чи природним з'єднувачем, а не периферійним елементом чи санітарним кордоном або ж «буферною зо-

ною». Для України наявність та функціонування такого геополітичного трикутника базується на різновекторному багатовимірному співробітництві, ефективному використанні можливостей та транскордонного співробітництва укріпленні зовнішньоекономічних зв'язків, які характеризуватимуться позитивним сальдо торговельної діяльності та досягненням максимального корисного ефекту від міжнародної діяльності.

Наразі в Україні яскраво відслідковуються наслідки комуністично-ідеологічного спрямування в діяльності перших посадових осіб, керівників незалежної України, їхня схильність до рекомендацій московського центру, відсутності власного господарського хисту в керівництві державою, політичної волі до розвитку суверенної країни, збереження національної ідеї під впливом засилля російською ідеологією та мовою в першу чергу в індустріальних центрах України. Підтверджуючим зазначеного є те, що посадові особи, керівники країн Прибалтики, Білорусі та інших постсоціалістичних республік зуміли утримати векторність їх розвитку, забезпечити національну ідентичність і суверенність держав та досягти визнання їх міжнародною спільнотою.

Не врахування національної ідентичності, відсутність здатності до самостійного визначення напрямку розвитку, балансування між європейськими здобутками та залежністю від «братнього російського народу» призвело до втрати національної гідності, національної свідомості, національної ідеї, об'єднаності та згуртованості населення України, розуміння єдності і гордості за свою країну, неузгодженості в діях членів різнобарвних партій та їх очільників, до виникнення конфліктних та воєнних ситуацій. До власних, властивих національній ментальності, прорахунків відносимо: відсутність політичної волі керівників держави до самостійного розвитку країни; законодавча невизначеність відповідальності перших осіб держави за втрату національної гідності; відсутність чіткої системи притягнення посадових осіб держави до кримінальної відповідальності за втрату національних ідеалів; корумпованість вищих державних органів, в першу чергу суддівської системи, щодо прийняття адекватних рішень проти посадових осіб держави. Недотримання навіть тільки цих складових призвело до втечі окремих Прем'єр-Міністрів та міністрів до інших країн світу. Не врахування інтересів народу, його волевиявлення та відстоювання власних меркантильних інтересів призвело до анексії Криму, війни на Донбасі за підтримки країни-агресора, де знаходиться колишній Президент України. На жаль, некомпетентне керівництво державою поступово призводило і в кінці кінців призвело після Революції Гідності до воєнного стану в Україні. Не є секретом те, що посадовими особами держави не засвоєно одного і головного уроку – в сучасному глобальному світі ніхто не буде замість них самих вирішувати їхні власні внутрішні і зовнішні проблеми, а тим більше гарантувати безпеку.

«Не можна казати, що свобода впала з неба, що нам просто пощастило, – зазначав Л. Лук'яненко. – Ми весь час боролися за це і поклали дуже багато жертв. Мирним способом нам вдалося здобути незалежність на тій крові, яку

проливали раніше» [8]. Відзначаючи 25 річчя незалежності України поточний період відстоювання суверенності та незалежності держави вже потребує вжиття як міжнародних мирних так і військових заходів. Історичний досвід розвитку людської цивілізації свідчить про циклічність розвитку тієї чи іншої суспільно-економічної формації, яка має етапи становлення, піку розвитку та занепаду. Не враховування об'єктивних законів розвитку цивілізації та некомпетентне лідерство прискорюють циклічність розвитку держави та її зходження зі світової арени країн.

Висновки. Результати дослідження свідчать, що 2017 рік має бути роком, в якому має визначитися остаточний вибір вектора розвитку України. Зазначене ґрунтується на тому, що в 2016 році економіка вийшла з затяжного піку, і економічне зростання за підсумками року очікується на рівні 1,0-1,5%. Тут стабільність розвитку України в геополітичному вимірі потребує усунення низки проблемних питань, які виступають стримуючими чинниками становлення держави як суб'єкта міжнародних відносин.

Стратегічні та тактичні прорахунки геополітичної формули ЄС-Україна-Росія повинні максимально відображати можливість України стати формуючою ланкою та природним з'єднувачем. Для України наявність та функціонування такого геополітичного трикутника базується на різновекторному багатомірному співробітництві, ефективному використанні можливостей транскордонного співробітництва та укріпленні зовнішньоекономічних зв'язків, які характеризуватимуться позитивним сальдо торговельної діяльності та досягненням максимального корисного ефекту від міжнародної діяльності. Не врахування національної ідентичності та відсутність здатності до самостійного визначення напрямку розвитку призвело до втрати національної гідності, об'єднаності та згуртованості населення України, розуміння єдності і гордості за свою країну, виникнення конфліктних ситуацій військово-анексійного характеру, оскільки в державі не засвоєно головного уроку – в сучасному глобальному світі ніхто не буде замість неї вирішувати її власні внутрішні і зовнішні проблеми, а тим більше гарантувати безпеку.

Список літератури:

1. Бжезинський З. Великая шахматная доска. Господство Америки и его геостратегические императивы / З. Бжезинський. – М.: Международные отношения, 2003. – 254 с.
2. Гончаренко О.М. Проблеми та перспективи Європейської інтеграції України [Електронний ресурс] / О.М. Гончаренко, А.О. Богатиренко, К.В. Бакал та сім. // Науковий вісник Інституту міжнародних відносин НАУ. Серія: економіка, право, політика, туризм. – 2013. – Том 1. – № 1. – Режим доступу: <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/IMV/article/view/5915/6665>
3. Горбачов увидел возможность воссоединения СРСП. Панорама Николаева. Информационный бюллетень № 11. – 2016. – Декабрь.
4. Дуднік О.Я. Зовнішня політика Республіки Грузія в контексті сучасної геополітичної ситуації / Вісник Київського міжнародного університету / Редколегія: О.П. Іваницька (голова) та сім. (Серія «Міжнародні відносини»). – К.: КИМУ. – Вип.3. – 2004. – 164 с.
5. Закон України «Про територіальний устрій України» (Проект) // www.kmu.gov.ua/control
6. Згуровський М. Сценарії майбутнього: від оптимістичного до колапсу / М. Згуровський // Голос України, № 249(6503). – 2016. – 29 грудня.
7. Клиновий Д.В. Втрата національного багатства / Д.В. Клиновий, П.Д. Роговий // Оборонний вісник. Центр воєнної безпеки та політики безпеки. – № 10. – 2016. – С. 26-32.
8. Лук'яненко Л. Свобода не впала нам з неба... / Голос України. – 228(6482). 2016. 30 листопада.
9. Малиновська О.А. Україна, Європа, міграція: міграція населення України в умовах розширення ЄС / О.А. Малиновська. – К.: Бланк-Прес, 2004. – 171 с.
10. ООН прогнозує ріст економіки України / Южная правда // Николаев. № 5(23631). 2017. 19 января.
11. Петренко З. Приграничные регионы как новая форма международной интеграции / З. Петренко // Экономика Украины. – 1999. – № 12. – С. 66-73.
12. Тема номера. Профспілкові вісті, № 51-52. – 2016. – 22 грудня.
13. Цимбурський В.Л. Остров Россия / В.Л. Цымбурский // Полис. – 1993. – 3. – С. 23-27.
14. Україна і світ: теоретичні й практичні аспекти сучасного політичного процесу: колективна монографія / кер. кол. авт. і наук. ред. д. політ. н., проф. Н.О. Ніколаєнко. – Херсон: Гринь Д.С., 2016. – 520 с.
15. Kischak I.T. Problem of Integration Choice at Ukraine / I.T. Kischak, A.V. Slysarenko // Механізм регулювання економіки. Міжнародний науковий журнал. – № 2(72). СумДУ. – Суми, 2016. – С. 96-105.

Кицак І.Т., Корнева Н.А., Слюсаренко А.В.

Николаевский национальный университет имени В.А. Сухомлинского

ПРОБЛЕМЫ ВЕКТОРНОГО РАЗВИТИЯ УКРАИНЫ

Аннотация

Исследовано современное и перспективное состояние развития экономики Украины с учетом потер от военных действий на востоке страны. Предложено разновекторный путь развития Украины на основе ее территориально-геостратегического размещения, консолидирующей роли и трансграничного сотрудничества. Наведены составляющие, которые являются определяющими в системном и стабильном развитии государства в международном социуме.

Ключевые слова: вектор, развитие, экономика, анексия, военные действия, геополитика, природно-ресурсный потенциал.

Kischak I.T., Korneva N.A., Sluysarenko A.V.
V.O. Sukhomlynskyi Mykolaiv National University

PROBLEMS VECTOR OF UKRAINE'S DEVELOPMENT

Summary

Investigates the current state of the country's economic development taking into account the hostilities in the East of Ukraine from rubbed and promising. Its Proposed venue is a multidirectional path of development of Ukraine is a geostrategic placing, and consolidating the role of cross-border cooperation. Induced components, which are decisive in the development of the state in a stable system and international society.

Keywords: vector, development, economy, annexation, military operations, geopolitics, natural-resource potential.